

23 april 2025

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

2+2: kan het wel altijd met alle inrichtingen (varianten)?

(mede te beschouwen als bijlage bij PamflAd 339)

1 Inleiding

Toen de Associate degree in 2006 formeel werd ingevoerd, draaide het om een programma binnen een bacheloropleiding, maar wel meteen met een eigen beroepsprofiel en een accreditatie. Het lag bij deze constructie evenwel voor de hand dat de Ad'ers in principe na nog eens twee jaren (verwant) studeren de graad Bachelor konden bijschrijven (achter hun naam). In 2017 werd na een soort interbellum voor de Ad besloten het type opleiding zelfstandig in het stelsel te laten voortbestaan. Daardoor kon worden begonnen met het werken aan een breder aanbod van Ad's, met hun eigen vormgeving en karakter alsmede een stevige relevantie voor de (regionale) arbeidsmarkt.

Het betekent dat vanaf 2018 in de wet alleen maar voor de 'koppeling' van de Ad en de Bachelor is vastgelegd dat Ad-studenten op de hoogte moeten kunnen zijn – hoe, dat is nader te bepalen – van de opties die er zijn om na de Ad een programma te volgen dat leidt tot de graad Bachelor. Wij noemen het steeds 'het aanvullend bachelorprogramma'. De overheid verwacht dat hierbij een studeerbaar geheel wordt gehanteerd, met als meest duidelijke mogelijkheid dat bij (vrijwel) verwante opleidingen het gehele traject nominaal vier jaren duurt (wel minimaal 240 studiepunten).

Maar nu het aantal Ad'ers blijft stijgen, is het van belang om een aspect te bezien dat nog niet veel aandacht heeft mogen ontvangen nl. hoe om te gaan met de inrichtingen, dus de varianten die opleidingen kunnen hebben. Daarbij gaat het om voltijd, deeltijd en duaal. Ook is van belang hierbij of de Ad'er meteen doorstudeert of pas na een aantal jaren opteert voor de Bachelor¹.

2 Varianten Ad en Bachelor combineren

Als het gaat om de directe doorstroom vanuit de Ad naar een aanvullende bachelorprogramma wordt eigenlijk al snel verondersteld dat beide opleidingen dezelfde inrichting kennen. Dus na een voltijdse Ad wordt verdergegaan binnen een voltijdse bacheloropleiding. Dat moet op zich geen probleem zijn omdat elke hogeschool wel de voltijdse variant van de Bachelor 'in huis' heeft.

Maar... stel nu dat deze persoon na de voltijdse Ad aan het werk wil gaan en er is geen deeltijdse (of duale) variant van de bacheloropleiding beschikbaar... wat te doen? Mogelijk dat er een hogeschool in de buurt is die wel zo'n variant in het opleidingspakket heeft en er kan wellicht een overstap worden gemaakt – in de hoop dat bij een min of meer inhoudelijke verwantschap die instelling ook een aanvullend bachelorprogramma van nominaal twee jaar kan aanbieden.

Maar dat is niet allemaal zeker. Hoewel, als je als hogescholen in een regio hierover met elkaar 'harde' afspraken kunt maken, dus wie wat aanbiedt rond een bepaalde opleiding voor de Bachelor als het gaat om de varianten, dan is dat pure winst voor de Ad'ers. Dat geldt dus ook als de betrokkene een minder verwante bacheloropleiding wil gaan doen dan wel eerst een tijd gaat werken en dan opteert voor de Bachelor. Maar als die er dan niet in deeltijd is dan zal hij of zij al snel kiezen

¹ Voor de goede orde moet hierbij worden aangegeven dat wordt verondersteld dat na elke Ad wel ergens een Bachelor is waarbij een aanvullend bachelorprogramma is aan te bieden. Met de verzelfstandiging van de Ad kunnen er evenwel tweejarige opleidingen zijn die zodanig als een niche zijn te beschouwen (regionaal of landelijk) dat het voor een Ad-afgestudeerde lastig is om in het verlengde van de gevolgde opleiding ergens voor de Bachelor aan te kloppen, voor twee of twee-en-een-half jaren. Zie ook PamflAd 339.

voor een private aanbieder, met een stevige online-component, is de verwachting. En uiteraard zijn er regio's waar geen meerdere bekostigde hogescholen opereren en dan kan er aldus een niet zo snel op te lossen probleem ontstaan.

3 Wat kan er nog worden gedaan... truc speciaal?

Kennelijk is wat hier wordt aangekaart nog geen veel voorkomend probleem, als we door de wandelgangen lopen. Als de Ad in deeltijd of in duale vorm wordt aangeboden, zal er ook wel een deeltijdse resp. duale bacheloropleiding in de buurt zijn. Het gaat dus vooral om de koppeling van voltijd (Ad) met deeltijd (B) en duaal (B), dus naar een vormgeving waarbij de werkomgeving een belangrijke rol kan resp. moet spelen.

Hoe te handelen? Kun je bijvoorbeeld iemand als voltijder bij de bacheloropleiding laten inschrijven maar in de praktijk een 'deeltijds-programma' aanbieden – gewoon omdat het in heel formele zin best mag qua planning? Voltijds kan best met een beperkte contacttijd gebeuren, aangevuld met projecten, stages, online onderwijs en dat soort vormen. Maar ja, dan moeten er wel voldoende studenten zijn en het sterke vermoeden is dat het niet elk jaar lukt om zo'n leerlijn binnen de bacheloropleiding in te richten.

4 Kortom... het probleem (formeel) anders oplossen?

Eigenlijk komen we weer bij een bekend aspect van het huidige onderwijsstelsel terecht nl. de optie dat aanbieders van de Ad-opleidingen in voorkomend geval zelf de mogelijkheid krijgen een aanvullend bachelorprogramma aan te bieden – met dezelfde inrichting als de Ad kent. Het is mischien nu nog een uitzonderingsgeval dat formeel dient te worden geregeld, maar zo'n aanpak past wel prima bij het verder uitrollen van de Ad-opleidingen over het land, ook in regio's waar de hogescholen geen vestigingsplaatsen hebben. Dat breed uitrollen is onderdeel van de afspraken van de VH met OCW, mede om mbo'ers verder te kunnen opleiden naar een niveau waarop veel vraag naar vakmensen is – dus met Ad's die heel duidelijk arbeidsmarktgericht zijn.

Het probleem is dat er, zoals in andere nieuwsbrieven is aangegeven, een soort halve bacheloropleiding wordt geschapen. Maar die omissie is op te lossen door de Ad en het aanvullend programma als een geheel te zien, en dat daarmee een volledige bacheloropleiding is.

Kortom, het gaat erom dat nu, met de groeiende aandacht voor de Ad in het stelsel en noodzaak om mensen op te scholen, in ieder geval naar niveau 5, met alle betrokkenen wordt bezien hoe de flexibiliteit zo goed mogelijk is vorm te geven, in een krachtige context.

5 Nog even als PS

Nog even een rare vraag. Stel dat je een bacheloropleiding hebt waarbij de eerste twee jaren voltijds worden ingevuld en de laatste twee jaren met een duale aanpak, dus met alle eisen die aan een duaal traject worden gesteld... is het geheel dan een voltijdse of een duale variant? Je mag eigenlijk zelf bepalen wat het is, als hogeschool, zo lijkt het.

Een lastige constructie is als de eerste twee jaren voltijds vorm wordt gegeven en de laatste twee jaren deeltijds, met echt alleen maar onderwijs op avonden. Mag je deze bacheloropleiding zien als een deeltijdse opleiding? Nou, daar zal de NVAO het niet mee eens zijn... en de studenten krijgen dan ook in dat geval in de eerste twee jaren geen reguliere studiefinanciering... Omgekeerd dan het geheel voltijds noemen, dat mag, maar ook hierbij zal de NVAO een aantal vraagtekens plaatsen. Ook de CDHO komt in beeld want hoe onderbouw je dan het geheel als de doelgroepen voor beide delen eigenlijk gewoon verschillend zijn...

Het is natuurlijk een apart verhaal, maar dat is af en toe ook wel aardig, om met zoiets te stoeien...